

Baťova soustava řízení

RECENZE

Karel Kostka

LEŠINGROVÁ, Romana. Baťova soustava řízení. Uherské Hradiště. Roma Nakladatelství. 2008. ISBN 978-80-903808-9-9.

V této recenzi nabízím čtenářům vědeckého časopisu Acta academica karviniensia exkurz do publikace, v níž se autorka zabývá principy, které vedly ke světovému úspěchu firmy, kterou založil v roce 1894 Tomáš Baťa (1876 – 1932) se svými sourozenci Antonínem a Annou.

Hledat skutečné kořeny jakéhokoli úspěchu je vždy ošidné. K úspěchu totiž jenom málokdy vede jasná a nekomplikovaná cesta. Ani úspěch firmy Baťa se nerodil nekonfliktní a bezproblémovou cestou, ačkoli by se tak mohlo nezasvěcenému pozorovateli zdát.

Autorka publikace Baťova soustava řízení, Romana Lešingerová, se dlouhodobě a systematicky problematikou spojenou s osobou Tomáše Bati zabývá. Pod vedením profesora Františka Trnky zpracovala disertační doktorskou práci na téma „Možnosti využití Soustavy řízení Baťa“, kde projevila pozorovací i analytický talent potřebný ke zpracování studie synteticky propojující historické zkoumání s ekonomicko-hospodářskou problematikou. Od roku 2001 ať už jako interní zaměstnanec či externí přednášející působí na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně.

Její publikace, která je předmětem recenze, je v zásadě již třetím (rozšířeným) vydáním stejnojmenného díla „Baťova soustava řízení“.

Oproti prvním dvěma vydáním je obohacena o kapitoly věnující se ševcovským začátkům a vzdělání Tomáše Bati, pouští se také do podrobnější analýzy dat a životopisných údajů pracovníků firmy a obšírněji se věnuje i jednotlivým prvkům řízení.

Co zasluží ocenění je především zařazení podkapitoly zabývající se výchovou a vzděláváním, zejména Baťovou školou práce, protože vzdělávání zaujímalo v Baťově podnikatelsko-sociálním konceptu významnou roli. Baťa jako vizionář dobře pochopil význam dobrého vzdělání pro budoucnost jeho firmy, regionu i kraje. Vždyť sám jako starosta města Zlína i továrník podporoval i veřejné školství, zejména Masarykovu pokusnou obecnou školu ve Zlíně a jejího ředitele Stanislava Vrátu (1888-1966), kterého si vybral po odmítnutí Josefa Úlehly (1852 - 1933) na tento post a nikdy svého rozhodnutí nelitoval, už proto, že Stanislav Vrána ve spolupráci s Václavem Příhodou (1889-1979) prosazoval pragmatiké pojetí školy.

Pragmatik Tomáš Baťa tak našel v osobě ředitele měšťanské školy člověka, který sem přinášel ducha americké pedagogiky. Vrána měl možnost autenticky poznat americkou pedagogiku v letech 1927 – 1928 na svých studiích v učitelské koleji v New Yorku, kde jej vyučoval jeden ze zakladatelů a propagátorů pragmatiké pedagogiky John Dewey (1859 – 1952). Takové pojetí výchovy bylo Tomáši Baťovi, jako strůjci amerického snu v moravské kotlině, samozřejmě velmi blízké.

Protože vzdělávání bylo dosud oproti hospodářsko-ekonomickým studiím při hodnocení života a práce Tomáše Bati poněkud opomíjeno, považuji jeho zařazení do publikace za přínosné a smysluplné.

Publikace, recenzovaná Janem Čiperou a Zdeňkem Pokludou, je přehledně strukturována do devíti kapitol. První se zabývá již zmíněnými ševcovskými začátky a vzděláním Tomáše Baťi, druhá historií firmy v datech, třetí podnikatelskou filozofií Tomáše Baťi, čtvrtá podnikatelskou strategií firmy Baťa, pátá životopisnými daty pracovníků firmy Baťa, šestá (nejobsáhlejší) Baťovou soustavou řízení, sedmá možnostmi využití Baťovy soustavy řízení, osmá realizovanými návrhy a devátá vzpomínkami významného poradce velkých obuvnických firem, a dříve Baťova zaměstnanec, Jana Pivečky.

Témat spojených s životem a prací Tomáše Baťi je nespočet. Zdaleka nejde jenom o historii, naopak – i dnes jsme svědky toho, jak se celá řada prvků, uplatňovaných při budování a řízení Baťova mikroimpéria, transformuje do současného podnikatelského života.

Prorůstání firemních aktivit za brány závodu do oblastí jako je školství, architektura, obchod, nakladatelství, osvěta, kultura, umění či sport je považováno u velkých firem za samozřejmé. V době Tomáše Baťi to však byly aktivity novátorské a převratné.

Je dobře, že autorka publikace nám ozřejmuje a vykládá historii zlínského velikána, protože kde jinde než v úspěšné historii bychom měli hledat inspirace pro úspěchy dneška. Nic na tom nemění fakt, že od vytváření Baťovy soustavy řízení uběhlo více než osmdesát let. Po létech, kdy se komunistická propaganda snažila vymazat jméno Tomáše Baťi (a ostatně i jméno města Zlína) z paměti lidí, se baťovská éra prostřednictvím mnoha studií, článků, recenzí a poznámek vrací do povědomí lidí.

Romana Lešingerová nám podává baťovskou problematiku v souvislostech a přehledně. Nejde o plané a jalové teoretizování, ale praktický a reálný pohled na minulost, včetně dobových citací, které knize vtiskují živost a svěžest. Publikace je tak vhodná k prostudování nejenom odborníkům, především historikům a ekonomům, ale všem, kteří mají touhu dozvědět se více o událostech spojených s érou světově nejznámějšího českého podnikatele, zlínského rodáka Tomáše Baťi.

Kontaktní údaje:

PaedDr. Karel Kostka

Ústav pedagogiky a sociálních studií
PdF Univerzity Palackého v Olomouci
Žižkovo nám. 5
771 40 Olomouc

cubeca@seznam.cz

tel.: +420 603 259 095